

Case Mix Conference 2009 - Fukuoka, Japan

Onsen

Japan är fullt av vulkaniska varma källor, *onsen*, totalt över 200 områden. De gemensamma baden i dessa har varit en sedvänja i århundraden, som religiös ritual (från shintoprincipen om rening), hälsokur eller för njutnings skull. Många hälsobad utnyttjar den naturliga vulkaniska aktivitetens energi och mildrar kanske bara det termiska vattnets hetta, andra är uppvärmda på konstgjord väg och förstärkta med terapeutiska örthopkok. Ett besök i *onsen* ger en motvikt till stadslivet och en möjlighet att återhämta sig efter sightseeing och arbete och ger en inblick i en helande och intim sida av Japan. Varma källor används även av djur – Jigokudani Onsen nära Nagano är till exempel omtyckt av vilda apor som håller sig varma i vattnet.

De finns i alla möjliga former; naturliga och konstgjorda, inomhus och utomhus, små som badkar och stora som simbassänger, skållheta och ljumma, grumliga och klara, stinkande av sulfat och sött jorddoftande. Vissa kemiska sammansättningar i vattnet sägs hjälpa mot olika krämpor, som ledinflammationer, högt blodtryck och hudproblem.

Många *onsen* är belägna i bergen – efter en vandring är ett dopp i en utomhuspool i djup snö med utsikt mot bergen kanske den yttersta *onsen*-upplevelsen. Många *onsen* fungerar som hotell med måltider och *onsen*-faciliteter inräknat i rumspriset. Det är inte säkert att engelska talas på *onsen*-hotell och lokala turistkontor.

Bassängerna är ofta uppdelade efter kön – men kvinnor använder sällan de gemensamma bassängerna, utom eventuellt på kvällen när gemensamma bad är mer accepterat. Det händer ibland att badklädsel används i utomhusbassängerna, men oftast är man naken. Atmosfären är dock god och man behöver inte känna sig obekvä. Håll alla smycken på avstånd från ångan eftersom mineralerna kan missfärga metall.

Attityder & etikett

I Japan håller man hårt på etiketten – det sociala smörjmedlet i ett överbefolkat område. Vad som definierar ett korrekt beteende beror ofta på situationen och de enskildas position. Utlänningar ursäktas de flesta fadäser men ett artigtt sätt inger respekt. Det bästa tipset är att vara så känslig man kan inför situationen, undvika högljutt eller dogmatiskt uppträdande och göra som alla andra.

Många utlänningar förvånas över att det anses oförlåtligt att stänka ner badkaret med tvåll eller schampo, rengöring hör hemma i duschen. Ett annat allvarligt misstag är att bära skor inomhus, eller ha fel tofflor på sig när man går in och ut från toaletten. Det anses fullt att ta på maten i en gemensam tallrik med de egna ätpinnarna utan att ta upp det man rört vid, och att skyffla mat direkt från skålen till munnen.

De större städerna har nu områden med rökförbud, där rökning på gatan är förbjudet – böter ges till de som blir tagna på bar gärning.

Att sniffa går bra men att snyta sig offentligt fördöms. Munskydd bärs offentligt för att förhindra att smitta andra, och att själv smittas av förkylningar.

Det traditionella hälsnings sättet i Japan är en bugning där dess djup speglar de deltagandes status inför varandra. Utlänningar behöver dock sällan buga – ett handslag går bra. Om du vill buga, håll armar och rygg raka, böj från höften och vänta ett ögonblick vid den lägsta nivån.

Det anses oförskämt att peka med sina fötter mot andra och negativt med spretiga gester och högröstat prat. Japanerna har förståelse för den ovanes svårigheter att sitta på golvet, men försök undvika att sträcka ut benen. Många män sitter med benen i kors medan kvinnor bör placera båda fötterna på ena sidan.

Kyssar anses renodlat sexuella. En hälsningskyss på kinden skulle generera och kramar finns nästan inte. Trånga kläder bärs av en del kvinnor och väcker inte anstöt. Däremot kan en kurvig eller luden västerlänning i avslöjande kläder förvänta sig blickar och fniss.

Generellt anses sex vara skambefriat men något som man ska ge sig hän åt i löndom. Homosexualitet är på det hela taget mindre öppet accepterat idag än i många västerländska länder. Man bör tänka på att geishor och de flesta av hostess-barernas värdinnor inte är prostituerade.

Att ge dricks är inte något måste någonstans om det inte uttryckligen anges och kan till och med såra en stolt japan.

Vitt är sorgens färg (även om det också bärs av brudar) och rött är firande.

Case Mix Conference 2009 - Fukuoka, Japan

Shopping i Japan

Snabbköp och varuhus har vanligtvis stängt en dag i månaden eller en dag varannan månad – dagarna varierar beroende på var de är belägna. Ett antal av specialaffärerna – däribland boutiqueerna – kan ha stängt på söndagar och allmänna helgdagar. Öppettiderna för de flesta affärer är 10:00 – 20:00.

Överflödet av specialaffärer och hantverksaffärer i Japan gör shoppingen till ett nöje. Här hittar man allt från vackert utfört hantverk till användbara, vardagliga föremål och kitschleksaker. Är tiden begränsad besök ett stort varuhus eller hantverksmarknad.

- Keramik; skålar, tallrikar, koppar och sakéflaskor för vardaglig bruk.
- Trä och bambu; Brickor, skålar och lådor med lackarbeten kan vara dyra men utgör originella souvenirer. De måste förvaras fuktigt för att hålla. Kammar, lådor och dockor av trä är också bra köp.
- Papper och kalligrafi; Traditionellt japanskt papper, *washi*, är handgjort och ofta ljusfärgat och belagt med kronblad eller färgade stänk.
- Träsnitt; Japanska träsnitt, *ukiyoe*, är unika minnessaker. Antika snitt och originalträsnitt säljs i specialaffärer och kan vara mycket dyra.
- Järnarbeten; Centrum för den japanska produktionen av tekittlar i järn, *tetsubin*, är Morioka på norra Honshu. De massproduceras idag men är fortfarande användbara och hållbara köp, bara man orkar bära hem dem.
- Kläder och textilier; Kimonon kan kosta tusentals yen om man vill köpa nya, men håller i årtal – begagnade kimonor är mer prisvärda. Lätta bomullskimonor, *yukata*, är också billigare att köpa. Sidentyger eller handfärgade tyger är lätta att få tag på i varuhuset.
- Leksaker och lyckoamuletter; Dekorativa figurer och leksaker är enormt populära i Japan och det finns mycket att välja bland. Trädockor kan vara dyra eftersom många är handgjorda och har blivit samlarobjekt.
- Godsaker; Alla sorters godsaker, småkakor och riskex finns till försäljning i specialaffärer och på varuhus. Det finns oftast ett urval att välja från och fina omslag för godispaketerna. Vissa turistinriktade platser säljer sina egna, distinkt utformade godsaker.

Japanska högtider

1-3 januari - Ganjit (Nyår i Japan): "Ganjit" eller nyårsdagen som kan jämföras med jul i västerlandet är den viktigaste helgdagen i Japan. För att göra firandet så storslaget som möjligt gör man särskilda förberedelser. Man dekorerar husens framsidor med tallgrenar, plommonkvistar och bambugrenar. Detta kallas för "kado-matsu" och skall ge familjen styrka, kraft och ett långt liv. På ovansidan av grinden eller entrén hänger man den så kallade "shime-nawa" som är ett rep av flätad halm dekorerat med vita pappersremor. Enligt shintoismen skulle detta rena huset och skrämja bort onda andar. Bland framsidans dekorationer finns ormbunksblad, en apelsin och en hummer.

Det japanska ordet för bitter apelsin, "daidai", har en dubbel betydelse. Det betyder också "från generation till generation". Denna dubbla betydelse är orsaken till att detta kommit med bland "kado-matsu"-prydnader. Hummerns böjda rygg är en symbol för ålderdomen och önskar människan ett långt liv.

Speciella maträtter äts under nyårsfesten. Den första måltiden på nyåret är ett ganska stort evenemang. För denna måltid ska man hämta färskt vatten vid gryningen från en brunn. Detta kallas för "waka-mizu" (ungt vatten) och man tror att detta har makt att bibehålla hälsan i hemmet under det kommande året. En speciell soppa, "O-zoni", med grönsaker och rispasta serveras. "O-zoni" är ett måste under nyårsfesten. Många andra delikatesser som "kazunoko" (sillrom), "mame" (svarta bönor), "kachiguri" (skalade, torkade kastanjer) (ordet "kachi" betyder seger), som tyder på lycka, och ett torkat sjögräs, "kombu", som betyder glädje, serveras. Förutom dessa maträtter finns det en ceremoniell drink, "Toso". Den tros ha makt att förhindra sjukdomar. "Toso" är en söt saké som smaksätts med kanel och andra kryddor. "Mochi" är en särskild riskaka som bakas på rispasta i olika storlekar.

Tidigt på nyårsdagens morgon gör man sin första bön "hatsumode" eller "hatsumairi". Kvinnor och barn klär sig i fina kimonos som förgyller nyårsfirandet. För att uttrycka sin glädje över det nya året byter man "mengajo", nyårskort och ger "otoshidama" (penninggåvor) till barnen. Detta är en ceremoni som liknar västerlandets där man byter julklappar och julkort. Under de allra första dagarna på det nya året brukar man besöka sina vänner och släktingar.

Bland de andra japanska högtiderna kan nämnas:

- 15 januari - Seijin-no-hi (mognadsdagen): I Japan räknas man som vuxen när man fyllt 20 år. "Seijin-no-hi" ägnas åt de som fyllde 20 året innan. Man uppmuntrar dem att bli mogna och hälsar dem välkomna till vuxenvärlden.
- 11 februari - Kenkoku kinen-no-hi (dagen då nationen grundades): Denna dag firar man legenden om Japans grundande. Det sägs att den förste kejsaren av Japan "Jimma" besteg tronen denna dag för 2600 år sedan.
- 20 eller 21 mars - Shumbun-no-hi (vårdagjämningen): Denna dag använder man till att uttrycka sin kärlek till djur och natur.
- 5 maj - Kodomo-no-hi (barnens dag): Sedan forntiden har den 5 maj firats som pojknarnas dag i Japan. Efter andra världskriget firar man denna dag som barnens dag och ber för barnens glädje och välbefinnande.
- 15 september - Keiro-no-hi (dag för respekterandet av gamla): Denna dag tillönskar man de äldre ett långt liv och tackar dem för deras insatser i samhället.
- 3 november - Bunka-no-hi (kulturens dag): Denna dag har reserverats för att ge förutsättningar för utvecklandet av kärleken till fred såväl som kärleken till kulturen. Kulturella belöningar delas ut till de som gjort